

Murad NƏBİBƏYOV,
“Şəki Bələdiyyəsi” qəzetiñin baş redaktoru

Adsız yazı

...yaxud “Dünya heç kimin!”

Oktjabrin 14-də görkəmli Azərbaycan şairi Məmməd Arazın anadan olmasının 85 illik yubileyidir.

Yəqin ki, yazının sərlövhəsiz olduğunu çoxları başa düşər... Daha doğrusu, yazıya bəndənizin sərlövhə tapa bilməməsini... Məsələ belədir ki, dahi şairimiz Məmməd Araz haqqında dahi-lərin onlarla, yüzlərlə məqalələri var ve hər məqalənin də Məmməd Araza layiq sərlövhəsi. Bəndəniz de LAYIQ bir sərlövhə tapmaqda aciz qalacağını biliyi üçün, elə əvvəlcədən yazıya sərlövhəsiz başlamağı qərara aldı...

Azərbaycanımızın dahi şairləri dedikdə, Vətənimizin ağrı-acılarını ürəyində daşıyan poeziya vurğunlarının gözü önüne Hüseyn Cavid, Əhməd Cavad, Mikayıll Müşfiq, Məmməd Araz, Bəxtiyar Vahabzadə, Xəlil Rza, Cabir Novruz və onlarla, yüzlərlə qəlibi Azərbaycanla döyünmüş şairlər gelir...

Bizim isə, yeni bəndəniz kimi ədəbiyyat sahəsindən uzaq, qeyri-peşəkar jurnalist adlanan və sadəcə bir qəzetçi olanların öhdəsinə yuxarıda adlarını çəkdiyimiz və çekmediyimiz dahi-lərimizi tez-tez yad etmək, onların ruhu qarşısında baş eymek düşür.

Bu yazını da mən xalqımızın bu il anadan olmasının 85-ci ildönümünü qeyd etdiyi dahi şairimiz Məmməd Arazə həsr etmək istəyirəm.

Məmməd Arazın adı çəkiləndə şəx-sən mənim beynimdə çağlayıb daşan, Vətənimizi iki yerə bölən və bu bölgündə elə bil ki, özünü günahkar sayan təlatümlü ulu Arazın hayqırtnı, sonra isə dahi şairin heç də Arazın hayqırtnıdan geri qalmayan, insanı düşünməyə və düşündükcə çəkdiyimiz müsibətlərin səbəbini və həmin müsibətlərə necə son qoymağın yollarını axtarmağa sövq edən əsərləri bir firtına qoparır...

Yazıya başlamazdan əvvəl Məmməd Araz haqqında tanınmış şəxsiyyətlərin yazdıqları ilə tanış olmayı və onların dəyərli fikirlərindən istifadə etməyi qərara aldım. Ve internetdə birinci rastima çıxan iki yazının ikisi də həmyerlimiz, Məmməd Arazın yaxın dostu Bəxtiyar Vahabzadənin oldu. Bunlardan birincisi 2001-ci ildə dahi-nin dahiye ünvanlandığı və böyük hərfərlə yazılmış "ƏZİZİM MƏMMƏD ARAZ!" sözləri ilə başlayan məktub idi ki, onu olduğu kimi dəyərli oxucularımızın diqqətinə çatdırmaq istəyirəm:

"ƏZİZİM MƏMMƏD ARAZ!"
12 oktyabr (2001) tarixli "Ədəbiyat qəzeti"ndə bir silsilə yeni şerləri-

ni oxudum. Şükürlər olsun ki, Allähin sənə bəxş etdiyi böyük istedad zamanın sənə nəsib etdiyi xəstəliyin kürəyini yerə vurur və sən 20-30 il əvvəlki qüdrətlə yaradıcılığını davam etdirirsən. Bir də məni sevindirən odur ki, həmişəki kimi bu gün də bizim mübarizə hədəfimiz əksər həllarda üst-üstə düşür.

Oxuduğum bu şerləri mən məhz bu günün təzahürü, bu günün sözü adlandırdım.

*Bələcə qulaqlar doldu yalanla;
Yerini dəyişdi satan alanla,
Yerini dəyişdi alan satanla.
... Ağızdan, kağızdan göyərir yalan;
... Daha öz-özünə hönkürür yalan.
Kimdi yalanı əkib-biçənlər?*

Dərin müşahidədən doğan bu şeirlər bizi özümüz və içində yaşıdığımız mühit haqqında düşünməyə, həm də dərindən düşünməyə vadə edir. Nədir şahidi olduğumuz bu təzadlar? Və biz bu təzadlar içində hara gedirik? Hər bir namuslu adam indi bu haqda düşünür. Əziz dost, sən ədəbiyyata gəldiyin gündən mən səni sevmiş və həmişə izləmişəm. Bu müddət ərzində sən özün açığın öz yoluna getmiş, tutuqusu kimi ağızdan söz qapmamış, yalnız öz üzərinin sözünü demisən. Odur ki, "Avtobioqrafiyama əlavə" şeri sənin öz həqiqi xarakterinin bir müüm cizgisini təsdiq edir:

*Xəyanət nə, badalaq nə - tanımadım,
Qıbtələr nə, həsədlər nə - uzaq, uzaq.
Paxır nədi, paxıllar nə - heç görmədim -
Və bunların hamısına qoşul deyən
Təriflərə yem olmadım.*

*Haqlısan, əziz dost! Elə buna görə
də biz səni çox sevirik!*

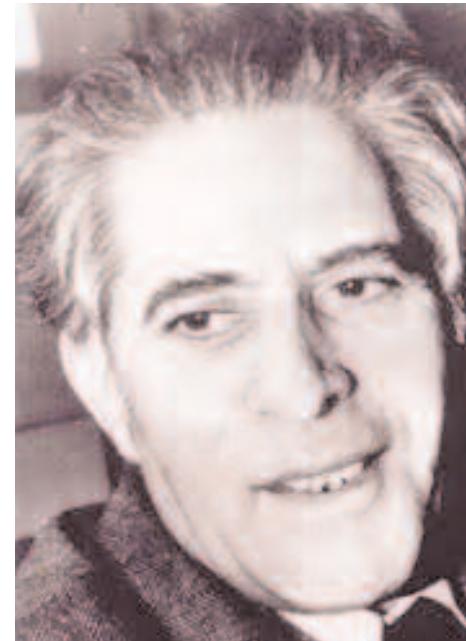
Bəxtiyar Vahabzadə"

Bəli! Həqiqətən biz Məmməd Arazı sevirik! Məmməd Arazın vaxtında və qorxu hiss etmədən yazdığını şeirləri sevirik!

*Nə yatmışan, qoca vulkan, səninləyəm!
Ayağa dur, Azərbaycan, səninləyəm!
Səndən qeyri biz hər şeyi böle billik!
Səndən qeyri biz hamımız olə billik!
Bu, Şəhriyar harayıdı,
Bu, Bəxtiyar harayıdı!*

Həni sənin tufan yışan,
Gurşad boğan yurda oğul oğulların!

"Ayağa dur, Azərbaycan" şeirini hər dəfə oxuduqca, insanların beynindən ancaq bir fikir keçir - Vətənimizi ikiyə bölən, müqəddəs torpaqarımızı zəbt edən düşmənin layiqli cavabını verib,

onu öz yerinə oturtmaq və ədaləti boğmağa, xalqın hüquqlarını tapdalayıb, cibinə girənlərin cəzasını vermək!

Bəxtiyar Vahabzadənin Məmməd Araz haqqında 1982-ci ildə yazdığı və təsadüfən tapdığım "Bir qəlbin yükünü qatara yiğsan" adlı ikinci məqaləsi belə başlayır: "Məmməd Arazın yenicə çapdan çıxan kitabının cildi üstdə yalnız müəllifin adı var, kitabın adı yoxdur. Əvvəl təccübələndim, sonra xoşuma gəldi. Birinci ona xoşuma gəldi ki, bizim klassik şairlərimizin də kitabları hamısı eyni adla adlanmış: Divan. Həm də şerlərə ad verilməmiş, hamısı qəzəl, qəsidiə, yaxud da qoşma adlanmışdır. Lakin xoşuma gələn cəhət ayridir. M.Araz öz sıfəti, öz görüşü, öz mövzuları, öz yazı manerası olan şairdir. Onun imzası elə kitablarının adı olmağa layıqdır.

Şairin imzası özü haqqında danışır. "M.Arazın filan qəzətdə yeni şeri çap olunub"- deyilən zaman bilirik ki, o nə deyə bilər, özü də necə deyə bilər. Çünkü şairin özü də "Məni şerimdə gəz" - deyə öz könül dünyasına daxil olmaq üçün oxucusunun əlinə açar verir.

*Onda Vətən sanar məni
bir balaca vətən daşı.
Vətən daşı olmayandan
olmaz ölkə vətəndaş!*

Bu beyt şairin ötdüyü bütün nəğmələrin nəqaratıdır.

M.Araz nədən yazar yapsın - istər təbiət, istər insan gözəlliyyindən, istər xalqımızın qazandığı uğurlardan və istərsə də xarici ölkə səyahətin-dən, onun gəldiyi nəticə budur: Vətənə xidmət eşqi ilə yaşamayandan vətən üçün vətəndaş ola bilməz.

Şair xalqımızın ən qədim dövrlərindən tutmuş bu günə qədərki həyatını yalnız bu baxımdan süzgəc-dən keçirir, Vətənə xidmət eşqini təqdir edir, bu eşqdən kənar hadisə və əməlləri qəzəblə qamçılıyır. Bu-na görə də, şairin sevgisi qədər nif-rəti də dərin və barışmazdır.

Bunları oxuduqca, həqiqətən belə qənaətə gəlirik ki, dahi haqqında ancaq dahi düzgün fikir söyleyə və layiqli qiymət verə bilər. Odur ki, qəzətin imkanlarını və yubilyar haqqında əlavə nəsə deməyin məsuliyyətini dərk edib, bir neçə cümlə ilə məqaləni bitirmək istəyirəm.

Məmməd Araz haqqında danışanda, onun nəgməyə dönüb hamımızın dilində əzbər olmuş, insanı kövrlətməkə yanaşı, həm də özündən daim hesabat tələb etməyə vadə edən, pis əməllər-dən çəkindirib, bu dünyada ancaq yaxşılıq etməyə sövq edən bu misralarını xatırlamamaq qeyri-mümkündür:

*Bir taleyin oyununda cütlənmiş zərik,
Yüz il qoşa atılsaq da qoşa düşmərik.
Bir zərrənin işığına milyonlar şərik,
Dünya sənin,
Dünya mənim,
Dünya heç kimin...*

Bəli, söhbət "Dünya sənin, dünya mənim..." şeirindən gedir. Şair dünyanın əbədi və heç kimə məxsus, həm də tabe olmadığını çox incə vurğulayaraq, məxluqata bir ismarıç verir ki, onsuz da əbədiyə qəh-qəh çəkən dünyada sən müvəqqəti bir varlıqsan:

*Bu get-gəllər bazarına dəvədi dünya,
Bu ömrü-gün naxışına həvədi dünya.
Əbədiyə qəh-qəh çəkər əbədi dünya,
Dünya sənin,
Dünya mənim,
Dünya heç kimin...*